

PROCESUĀLĀS AUTONOMIJAS PRINCIPS UN TĀ IETEKME UZ NACIONĀLO TIESĪBU SISTĒMU

PRINCIPLE OF PROCEDURAL AUTONOMY AND ITS IMPACT ON NATIONAL LEGAL SYSTEM

Jautriete Briede, Dr. iur.

Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes
Valststiesību katedras profesore

Summary

The article begins with a general overview of the content of the principle of procedural autonomy, its development and basic criteria, focusing on the efficiency. The article also discusses some issues related to the findings of recent judgments of the Court of Justice of the European Union that could have an impact on Latvian procedural law.

Atslēgvārdi: procesuālā autonomija, efektivitātes princips, principu svēršana.

Keywords: procedural autonomy, the principle of effectiveness, weighting of principles.

Ievads

Procesuālās autonomijas princips Latvijas juridiskajā literatūrā ir pieminēts¹, bet atsevišķi raksti vai pētījumi par to nav atrodamī. Tomēr tas ir viens no Eiropas Savienības (turpmāk – ES) tiesību pamatprincipiem, kas izriet no Līguma par ES² 4. un 5. pantā ietvertā subsidiaritātes principa. Atbilstoši tam pilnvaras, kas nav nodotas ES institūcijām, paliek valstu pārziņā. Un pretēji – atbilstoši kompetences piešķiršanas principam, ja procesuālās tiesības tiek regulētas ES līmenī, nevar runāt par dalībvalsts procesuālo autonomiju. Procesuālās autonomijas principam ir daudz aspektu³, tāpēc šajā rakstā tā ierobežotā apjoma dēļ tiks ieskicēti tikai atsevišķi no tiem, sniedzot vēsturisku ieskatu, aplūkojot procesuālās autonomijas robežas un kritērijus, kā arī tiks aplūkotas dažas Eiropas Savienības Tiesas (turpmāk – EST) atziņas, kurām ir bijusi vai var būt nozīme Latvijas tiesību kontekstā.

¹ Sk., piemēram, Gailītis K., Potaičuks A. Grām.: Eiropas Savienības tiesības. I daļa. Institucionālās tiesības. Otrais papild. izd. K. Gailīša, A. Bukas, C. Schewe zin. red. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2019, 274.–275. lpp.

² Līguma par Eiropas Savienību konsolidēta versija. Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis, 2008, LV Nr. C 115/13.

³ Sal.: Baghrizahebi D. The Current State of National Procedural Autonomy: A Principle in Motion. 3 Inter EU Law East: J. Int'l & Eur. L., Econ. & Market Integrations, 13, 2016, p. 13.

Pamatā tiks analizēta administratīvo tiesu prakse, taču dažas atziņas ir izmantojamas arī civilprocesa un kriminālprocesa tiesību jomā.⁴ Salīdzinošā metode izmantota, lai sniegtu ilustratīvu piemēru, no kura izrietošajām atziņām var būt nozīme arī Latvijā.

1. Principa attīstība un pamatkritēriji

EST savā judikatūrā ir centusies panākt līdzsvaru starp divām potenciāli pretunīgām tiesībām: ES tiesību viendabīgu piemērošanu ES dalībvalstīs, no vienas puses, un nepieciešamību saglabāt valsts procesuālo tiesību tradīcijas, no otras puses, mēģinot noteikt saprātīgas procesuālās autonomijas robežas un nosakot šo robežu juridisko pamatu.⁵

Jau no pagājušā gadsimta 60. gadiem EST spriedumos ir atrodamas norādes uz dalībvalstu kompetenci pašām lemt par procesu, kādā īstenot ES tiesības. Kā viens no pirmajiem spriedumiem šajā jomā ir 1968. gada spriedums lietā C-34/67 *Lüch*, kurā EST norādīja, ka dalībvalsts tiesai, *ievērojot valstī noteikto procesu*, ir jāizlemj jautājums par ES tiesību piemērošanu.⁶ Savukārt dalībvalsts procesuālās autonomijas princips noformulēts 1976. gada lietā 33/76 *Rewe*, kurā EST bija uzdots jautājums, vai vācu uzņēmumiem ir tiesības saņemt atpakaļ maksājumus, kurus EST citā lietā bija atzinusi par prettiesiski iekasētiem, bet kuru atmaksāšanai Vācijā iestājies noilgums. EST atzina, ka tad, kad attiecīgo jomu Kopienas noteikumi neregulē, katra dalībvalsts nosaka kompetento tiesu un procesuālos noteikumus, un atbilstoši tiem tiek nodrošinātas pilsoņu tiesības, kas izriet no Kopienas tiesību tiesās iedarbības.⁷

Procesuālās autonomijas princips pamatā attiecināms uz procesuālajām tiesībām. Tiesību literatūrā gan minēts, ka tas daļēji skar arī materiālās tiesības, piemēram, tas tiek attiecināts arī uz valsts atbildības jautājumu, ļaujot dalībvalstīm noteikt ne tikai procesu, bet arī kompensācijas apmērus.⁸ Satversmes tiesa ir norādījusi, ka no EST judikatūras izriet, ka dalībvalstīm ir procesuālā autonomija attiecībā uz veidu, kādā tās nodrošina pārmaksātā pievienotās vērtības nodokļa atmaksāšanu.⁹

Dažkārt var šķist, ka ES normas teksts piešķir procesuālo autonomiju, tomēr pēc teksta analīzes secināms, ka norma nosaka pietiekami striktus noteikumus. Piemēram, ES regulējums noteic, ka *dalībvalstis paredz*, ka pieņemamus un samērīgus tiesu izdevumus un citas izmaksas, kas radušās lietā uzvarējušajai pusei, parasti sedz zaudējusi puse, ja vien tas nav pretrunā ar taisnīguma principiem.¹⁰

⁴ Sal. Wallerman A. The Impact of EU Law on Civil Procedure. Gothenburg University Publications: Tidschrift voor Civiele Rechtspleging (ISSN 0929-8649), 2013, No. 3, p. 3. Pieejams: <https://gup.uu.se/file/206874> [aplūkots 31.01.2021.].

⁵ Giubboni S., Robin-Oliver S. Analytical Report 2016. Effective judicial protection in the framework of Directive 2014/54/EU. European Commission, Brussels: FreSso, 2016, p. 21.

⁶ EST 04.04.1968. spriedums lietā C-34/67 *Lüch*. Pieejams: <http://curia.europa.eu/> [aplūkots 31.01.2021.].

⁷ EST 16.12.1976. spriedums lietā C-33/76 *Rewe*. Pieejams: <http://curia.europa.eu/> [aplūkots 31.01.2021.].

⁸ Galetta D. U. Procedural Autonomy of EU Member States: Paradise Lost? A Study on the "Functionalized Procedural Competence" of EU Member States. Springer Heidelberg Dordrecht London New York, 2011, p. 2.

⁹ Satversmes tiesas sprieduma lietā Nr. 2017-12-01 14. punkts. Pieejams: satv.tiesas.gov.lv [aplūkots 31.01.2021.].

¹⁰ 2004. gada 29. aprīļa Direktīvas 2004/48 par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu 14. pants.

Lai arī dalībvalstij šķietami ir piešķirta kompetence noteikt izdevumu segšanas kārtību, faktiski dalībvalsts tiesai tikai jāpiepilda ar saturu ģenerālklausulas “samērīgs” un “taisnīgs”, tātad procesuālā autonomija dalībvalstij ar minēto pantu nav piešķirta.¹¹ Jēdzieni ir jāuztver kā autonomi Savienības tiesību jēdzieni, kuri tās teritorijā ir jāinterpretē vienādi.¹²

Jau no minētā EST sprieduma *Rewe* lietā izrietēja, ka procesuālās autonomijas princips nav absolūts, bet to ierobežo līdzvērtības un efektivitātes kritēriji jeb principi. Proti, dalībvalstu procesuālie noteikumi nevar būt nelabvēlīgāki par tiem, kas attiecas uz līdzīgām darbībām valsts iekšienē (līdzvērtības kritērijs). Turklāt šie noteikumi nevar būt tādi, kas praktiski izslēdz iespēju aizstāvēt savas tiesības (efektivitātes kritērijs). Savukārt 80. gadu sākumā EST paplašināja efektivitātes kritērija ietvaru, nosakot, ka noteikumi nevar būt arī tādi, kas padara tiesību īstenošanu pārmērīgi grūtu, tika izvirzīti arī samērīguma un piemērotības kritēriji, lai katrā lietā atrastu pareizo līdzsvaru starp procesuālo autonomiju un efektivitātes prasībām.¹³

EST atzinusi, ka abu minēto principu ievērošana ir jāanalizē, ņemot vērā attiecīgo tiesību normu nozīmi visā procesā, procesa norisi un šo normu īpatnības dažādās valsts instancēs.¹⁴

Procesuālās autonomijas principa komentētāji ir secinājuši, ka EST judikatūrā biežāk tiek atzīta neatbilstība efektivitātes kritērijam, savukārt līdzvērtības kritērijs tiek piemērots retāk¹⁵ (tas gan nenozīmē, ka šis kritērijs ir mazāk nozīmīgs).

Lai procesuālās autonomijas ietvaros panāktu efektivitātes kritērija ievērošanu, dalībvalstij ir pienākums noteikt detalizētus procesuālus noteikumus, lai nodrošinātu no ES tiesību normām izrietošās indivīdu tiesības.¹⁶

Jo īpaši efektivitātes kritērijs ir aplūkots tādos jautājumos kā tiesības vērsties tiesā ar pieteikumu, indivīdiem pieejamo tiesiskās aizsardzības līdzekļu veidi, zaudējumu atlīdzinājums, pagaidu aizsardzības līdzekļi, noilguma termiņi, tiesas kompetence piemērot ES tiesību normas pēc savas iniciatīvas. Vienlaikus ir secināts, ka valsts tiesiskās aizsardzības līdzekļu atbilstību efektivitātes un līdzvērtības prasībām nevar novērtēt abstrakti: kā EST bieži ir uzsvērusi, tā ir jānovērtē konkrētajā lietas kontekstā, pienācīgi ņemot vērā visus attiecīgos valsts pasākumu aspektus un tiesību sistēmu, kurā tie tiek piemēroti.¹⁷

Tiesību literatūrā atzīts, ka pastāv zināma spriedze starp ES tiesību pārākuma principu un procesuālās autonomijas principu. EST norādes nepiemērot nacionālās tiesību normas, lai nodrošinātu ES tiesību efektivitāti, esot pilnīgi pretējas

¹¹ Taelman P., Werbrouck J. Procedural Autonomy and Belgian Civil Procedure Law: A Turbulent Cohabitation. In: Procedural Autonomy across Europe, Bart Krans and Anna Nylund (eds.). Intersentia, 2020, pp. 21–22.

¹² Sal. EST 16.07.2020. sprieduma lietā C-686/19 *Soho Group* 39. punktu.

¹³ Sal. Giubboni S., Robin-Oliver S. Analytical Report 2016. Effective judicial protection in the framework of Directive 2014/54/EU. European Commission, Brussels: FreSsco, 2016, p. 21.

¹⁴ EST 09.07.2020. spriedums lietā C-86/19 *Vueling Airlines SA*, 40. p. Pieejams: <http://curia.europa.eu/> [aplūkots 31.01.2021.].

¹⁵ Kowalik-Bańczyk K. Procedural Autonomy of Member States and the EU Rights of Defence in Antitrust Proceedings. Yearbook of Antitrust and Regulatory Studies, 2012, Vol. 5 (6), p. 220.

¹⁶ EST 19.10.2017. spriedums lietā C-425/16 *Raimund*, pp. 20–21. Pieejams: <http://curia.europa.eu/> [aplūkots 31.01.2021.].

¹⁷ Giubboni S., Robin-Oliver S. Analytical Report 2016. Effective judicial protection in the framework of Directive 2014/54/EU. European Commission, Brussels: FreSsco, 2016, p. 8.

procesuālās autonomijas principam. Tāpēc EST, atbildot uz prejudiciālajiem jautājumiem par ES tiesību aktu un valstu tiesību aktu kolīziju, parasti izvēlas vienu no šiem diviem principiem.¹⁸ Šim viedoklim nevar piekrist, jo efektivitātes princips tiek piemērots tieši procesuālās autonomijas ietvaros.

Ilustrācijai tiks aplūkota EST lieta C-173/09 *Elchinov*, kurā Bulgārijas tiesa, kas vērsās EST, atsaucās uz procesuālo autonomijas principu, bet EST deva norādes par valsts procesuālo normu nepiemērošanu. Bulgārijas tiesa uzdeva jautājumu par Augstākās tiesas sniegto tiesību normu interpretācijas obligātumu, norādot, ka Bulgārijas Administratīvā procesa kodeksa normas paredz, ka Augstākās administratīvās tiesas norādījumi par tiesību interpretāciju un piemērošanu ir juridiski saistoši tiesai, no jauna izskatot lietu. Bulgārijas tiesa uzdeva jautājumu: vai, ievērojot procesuālās autonomijas principu, valsts tiesai ir jāņem vērā saistošie norādījumi, kurus tai dod augstākas instances tiesa, atceļot tās nolēmumu un nosūtot lietu atpakaļ jaunai izskatīšanai, ja ir pamats uzskatīt, ka šie norādījumi ir pretrunā Kapienu tiesībām?

Kā jau bija gaidāms, EST atbildēja noliedzoši, kā arī norādīja, ka tiesai, kas nelemj pēdējā instancē, jābūt iespējai brīvi uzdot EST jautājumus, ja tā uzskata, ka interpretācija, ko veikusi augstākas instances tiesa, varētu likt pieņemt ES tiesībām neatbilstošu spriedumu. Valsts tiesai, kas ir izmantojusi iespēju vērsties EST, ir saistoša EST sniegtā attiecīgo normu interpretācija, un tai ir jāignorē augstākas instances tiesas norādes, ja tās neatbilst ES tiesībām.¹⁹

Arī Latvijas Administratīvā procesa likuma 350. panta pirmajā daļā noteikts, ka tiesību normu interpretācija (tulkojums), kas izteikta kasācijas instances tiesas spriedumā, ir obligāta tiesai, kura šo lietu izskata no jauna.

Administratīvā apgabaltiesa, izskatot lietu no jauna, gadījumos, kad Senāts ir atcēlis spriedumu un nodevis lietu jaunai izskatīšanai, uz šo normu nereti atsaucas.²⁰ Atrodams arī spriedums, kurā apgabaltiesa ir noraidījusi pieteicēja lūgumu vērsties EST tāpēc, ka, kā *to norādījis Senāts šajā lietā*, konkrēto normu saturs ir skaidrs.²¹ Juridiski korektāk tomēr būtu argumentēt, ka arī apgabaltiesai nav pamata šaubīties par šo normu satura skaidrību.

Vienlaikus tiesu prakse rāda, ka apgabaltiesa šaubu gadījumā nepaliek pie tā, ka *to ir norādījis Senāts*, bet, ja jautājums ir saistīts ar ES tiesībām, vērsās EST ar prejudiciālajiem jautājumiem. Piemēram, EST ierosināta lieta C-306/20, kurā prejudiciālos jautājumus ir uzdevusi Administratīvā apgabaltiesa pēc tam, kad Senāts lietu jau otrreiz bija atdevis atpakaļ izskatīšanai no jauna.²² Šajā lietā gan Senāts nedeva normu interpretāciju, bet pārmeta apgabaltiesai, ka tā nav

¹⁸ Ortlep R., Verhoeven M. The principle of primacy versus the principle of national procedural autonomy. NALL 2012, april-juni, DOI: 10.5553/NALL/.000004. Pieejams: NALL 2012, april-juni, DOI: 10.5553/NALL/.000004 [aplūkots 31.01.2021.].

¹⁹ EST 05.10.2010. spriedums lietā C-173/09 *Elchinov*. Pieejams: <http://curia.europa.eu/> [aplūkots 31.01.2021.].

²⁰ Sk., piemēram, Administratīvās apgabaltiesas 13.01.2021. sprieduma lietā Nr. AA43-0144-21/19 15. punktu, 05.01.2021. sprieduma lietā Nr. A420214817 9. punktu. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/lv/nolemumi> [aplūkots 30.01.2021.].

²¹ Administratīvās apgabaltiesas 09.12.2020. gada sprieduma lietā Nr. A420313415 18. punkts. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/lv/nolemumi> [aplūkots 30.01.2021.].

²² Pieteikums (OV) EST lietā C-306/20 *Visma Enterprise*. Pieejams: <http://curia.europa.eu/> [aplūkots 31.01.2021.].

izvērtējusi visus apstākļus.²³ Turklāt daļa apgabaltiesas jautājumu uzdoti formā, kas liek domāt, ka apgabaltiesa vēlas, lai EST tās vietā izlemtu faktu, nevis tiesību normas interpretācijas jautājumus, tomēr daži tās jautājumi ir saistīti arī ar interpretāciju un, iespējams, nepieņemšanu Senāta dotajai tiesību normu interpretācijai.

2. EST atziņas saistībā ar procesuālās autonomijas principu Latvijas lietās

Šā referāta izstrādes laikā EST judikatūras datubāzē ir atrodami trīs spriedumi Latvijas lietās, kuros minēts procesuālās autonomijas princips: C-541/14 *VM Remonts*²⁴, C-46/16 *LS Customs Services*²⁵ un C-480/18 *PivatBank*²⁶.

VM Remonts lietā procesuālās autonomijas princips tika pieminēts tikai garāmejojot, proti, spriedumā vērsta uzmanība uz to, ka jautājums par pierādījumu izvērtēšanu un nepieciešamo pierādīšanas apjomu ir dalībvalstu procesuālās autonomijas ziņā.²⁷ Savukārt abās pārējās lietās atsauce uz šo principu atrodama arī spriedumu rezolutīvajās daļās.

LS Customs Services lietā jautājums, kas tika sasaistīts ar procesuālās autonomijas principu, bija jautājums par administratīvā akta pamatojuma nepilnību ietekmi uz lietas rezultātu. Proti, Valsts ieņēmumu dienests savā lēmumā, ar kuru tas bija piemērojis ES tiesības, nebija pietiekami pamatojis muitas vērtības noteikšanas metodes izvēli. Viens no jautājumiem, kuru Senāts šajā lietā uzdeva EST, bija, vai muitas iestādei jau lēmumā ir jāietver izsmeļošs pamatojums vai to var pierādīt vēlāk tiesvedības laikā, iesniedzot plašākus pierādījumus.

EST savā spriedumā analizēja pamatojuma principa nozīmīgumu un atbildēja, ka muitas iestādēm ir pienākums norādīt iemeslus, kuru dēļ tās noraida atsevišķas muitas vērtības noteikšanas metodes, kā arī informāciju, uz kuras pamata aprēķina attiecīgo preču muitas vērtību, lai ieinteresētā persona varētu novērtēt šī lēmuma pamatotību un, pilnībā apzinoties lietas apstākļus, nolemt, vai ir lietderīgi to pārsūdzēt. Dalībvalstīm, *īstenojot savu procesuālo autonomiju*, ir jāneregulē muitas iestādēm uzliktā pienākuma norādīt pamatojumu pārkāpuma sekas un ir jānosaka, vai un ciktāl šādu pārkāpumu ir iespējams novērst tiesvedības gaitā, ievērojot līdzvērtības un *efektivitātes* principu.

Senāta 2018. gada 16. janvāra spriedumā, kas taisīts pēc EST sprieduma saņemšanas, efektivitātes princips ir pieminēts tikai atreferējumā, bet atsevišķa analīze šā principa piemērošanai, pat ja ir veikta, spriedumā nav atspoguļota. Spriedums faktiski balstīts tikai uz pamatojuma principa pārkāpumu.²⁸ Kaut arī

²³ Senāta 26.11.2019. spriedums lietā SKA-852/2019 (A4310414). Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesas/Mvc/lv/nolemumi> [aplūkots 30.01.2021.].

²⁴ 21.07.2016. spriedums lietā C-542/14 *VM Remonts*. Pieejams: <http://curia.europa.eu/> [aplūkots 31.01.2021.].

²⁵ 09.11.2017. spriedums lietā C-46/16, *LS Customs Services*. Pieejams: <http://curia.europa.eu/> [aplūkots 31.01.2021.].

²⁶ 02.04.2020. spriedums lietā C-480/18 *PivatBank*. Pieejams: <http://curia.europa.eu/> [aplūkots 31.01.2021.].

²⁷ Sk. 21. punktu.

²⁸ Sk. Senāta 16.01.2018. spriedumu lietā SKA-4/2018. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/tiesu-prakse/judikaturas-nolemumu-arhivs/administrativo-lietu-departaments/hronologiska-seciba> [aplūkots 31.01.2021.].

EST spriedumā un arī ģenerālvokātes J. Kokotes²⁹ secinājumos uzmanība tika pievērsta tieši pamatojuma principam, EST spriedumā tomēr bija norādījusi arī uz efektivitātes principu, kas ievērojams, īstenojot procesuālās autonomijas principu. Turklāt norāde uz efektivitātes principu ietverta ne vien sprieduma motīvu daļā, bet arī tieši EST atbildē. Tādēļ būtu sagaidāms, ka šim principam Senāta spriedumā tiek pievērsta uzmanība.

No lietas apstākļiem secināms, ka šajā lietā tieši bija izveidojusies kolīzija starp pamatojuma principu un ES tiesību efektivitātes principu. Tāpēc Senāta spriedumā būtu bijis jābūt abu principu piemērošanas izvērtēšanai un savstarpējai izsvēšanai, parādot, kāpēc pamatojuma principam šajā lietā, ņemot vērā konkrētos apstākļus, ir piešķirams lielāks svars.³⁰

PivatBank lietā Senāts bija vērsies EST, lai noskaidrotu Finanšu un kapitāla tirgus komisijas kompetences robežas ES tiesību (Direktīva 2007/64) kontekstā, proti, vai, veicot uzraudzības funkcijas, komisijai ir jāņem vērā šķirējtiesas nolēmums, kas atrisina strīdu starp maksājumu pakalpojumu sniedzēju un lietotāju. EST secināja, ka direktīva neregulē, kāds pierādījuma spēks attiecīgajā procesā ir šķirējtiesas nolēmumam. Atsaucoties uz judikatūru (cita starpā arī spriedumu *Rewe* lietā), EST atgādināja, ka tad, ja attiecīgajā jautājumā nav ES tiesiskā regulējuma, katras dalībvalsts ziņā ir noteikt administratīvā procesa un tiesvedības kārtību, kā arī to, kādiem dokumentiem ir pierādījuma spēks. Vienlaikus ir jānodrošina, ka tiek ievērotas tiesības, kuras personām izriet no ES tiesībām, kā arī līdzvērtības un efektivitātes principi, neapdraudot ES tiesību lietderīgo iedarbību. Ņemot to vērā, EST atbildēja, ka valsts likumdevējs var piešķirt kompetentajai iestādei tiesības ņemt vērā šķirējtiesas nolēmumu, ja vien tas kā pierādījums neapdraud šo procedūru priekšmetu un īpašos mērķus, dalībnieku tiesības uz aizstāvību, kā arī šīs iestādes pilnvaras un kompetenci; par to pārliecināties ir iesniedzējtiesas ziņā.

Kā redzams, EST šajā spriedumā iezīmēja virzienu, kādā nacionālajai tiesai ir jāskatās, un norādīja aspektus, kas tiesai ir jāpārbauda.

Senāts 2021. gada 29. janvārī taisīja spriedumu šajā lietā. Publiski pieejams ir tikai saīsinātais spriedums, jo lietai noteikts slēgtas lietas statuss, taču no preses relīzes redzams, ka Senāts spriedumā ir analizējis efektivitātes kritēriju. Senāts citstarp argumentējis, ka šķirējtiesas nolēmumi nav pakļauti tāda veida mehānismiem, kas nodrošina ES tiesību normu pilnīgu *efektivitāti* (tām nav pienākuma vērsties EST). Līdz ar to tiesai nevar būt saistošs šķirējtiesas spriedumā paustais lietas faktisko un tiesisko apstākļu novērtējums, jo pretējā gadījumā tas nozīmētu pienākumu paļauties uz tādu nolēmumu un tajā ietverto tiesību normu interpretāciju, kuru pieņēmusi iestāde nav tiesīga vērsties EST.³¹

No atreferētā secināms, ka tieši efektivitātes princips ir bijis *ratio decidendi* Senāta spriedumā attiecībā uz šķirējtiesas spriedumu kā pierādījumu lietā.

²⁹ Ģenerālvokātes J. Kokotes secinājumi, sniegti 2017. gada 30. martā lietā C-46/16. Pieejams: <http://curia.europa.eu/> [aplūkots 31.01.2021.].

³⁰ Par principu svēršanu vairāk sk.: Iljanova D. Tiesību normu un principu kolīzija. Likums un Tiesības, 2000, 2. sēj., Nr. 8, 251. lpp.

³¹ Atstāj spēkā Finanšu un kapitāla tirgus komisijas lēmumu par bankai uzlikto soda naudu. Preses relīze lietā SKA-407/2021. Pieejams: <https://lvportals.lv/dienaskartiba/324512-atstaj-speka-finansu-un-kapitala-tirgus-komisijas-lemumu-par-bankai-uzliktu-soda-naudu-2021> [aplūkots 22.02.2021.].

Kopsavilkums

Tiesību piemērotājam, piemērojot ES tiesības procesuālās autonomijas ietvaros, jāpārlicinās, vai nacionālā tiesību norma, kas nosaka procesu, nepārkāpj līdzvērtības, un jo īpaši efektivitātes, principu. Izsverot, kuram no principiem – ES tiesību efektivitātes vai kādam citam no tiesību principiem – būtu dodama priekšroka, tiesību piemērotājam lēmumā vai spriedumā būtu jānorāda argumenti, kāpēc tas izšķīries par labu vienam vai otram.